

СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ У СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РОСЛИН

УДК 378.096-057.17БНАУ:631.527

Хахула В.С., канд. с.-г. наук, доцент

Лозінський М.В., канд. с.-г. наук, доцент

Сабадин В.Я., канд. с.-г. наук, с.н.с.

Федорук Ю.В., канд. с.-г. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАСНОВНИКИ НАУКОВОЇ ШКОЛИ ІЗ СЕЛЕКЦІЇ ТА НАСІННИЦТВА КАРТОПЛІ І ПШЕНИЦІ У БІЛОЦЕРКІВСЬКОМУ НАЦІО- НАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Михайло Якович Молоцький – видатний вчений в галузі рослинництва, відомий картопляр. Ним видано понад 280 наукових праць, серед яких 12 монографій та 10 рекомендацій виробництву. Він співавтор діючої в Україні системи насінництва картоплі. За його керівництва й участі розроблені енерго- і ресурсозберігаюча технологія вирощування картоплі, науково-обґрунтовані норми садіння під запланований врожай, технологія вирощування картоплі за малими нормами садіння тощо.

М.Я. Молоцький

Михайло Якович був популяризатором наукових знань. За його участі видані: «Практическое пособие для арендаторов-земледельцев», «Настільна книга сільського господаря (фермера)», «Практичний порадник картопляра», «Картопля на вашому городі», «Поради картопляру-аматору» та інші.

Наукові дослідження професора М.Я. Молоцького завжди відзначались новизною. Він був автором і співавтором трьох авторських свідоцтв і патентів, брав активну участь в організації Міжнародних і державних науково-практичних конференцій, обирався членом експертної ради ВАК України, членом спеціалізованої Ради із захисту докторських дисертацій.

М.Я. Молоцький був засновником наукової школи із селекції і насінництва картоплі та пшениці, послідовниками в яку увійшли чотири доктори і 12 кандидатів сільськогосподарських наук.

За бойові і трудові подвиги Михайло Якович нагороджений чотирма орденами, 15 медалями, грамотою Президії Верховної Ради УРСР та багатьма іншими відзнаками.

Тривалий час (1974-2003 рр.) кафедру генетики, селекції та насінництва сільськогосподарських культур Білоцерківського національного аграрного університету очолював М.Я. Молоцький – доктор сільськогосподарських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, учасник бойових дій ВВВ 1941-1945 рр.

З 1980 по 1999 рік Михайло Якович одночасно працював проректором Білоцерківського сільськогосподарського інституту з наукової роботи.

Молоцький М.Я. прийшов до інституту з Сквирської овочевої дослідно-селекційної станції, де понад 10 років працював директором. Маючи досвід з організації наукових досліджень, він активно включився із співробітниками кафедри у виконання наукової тематики

на замовлення Міністерства сільського господарства України, що дозволило на зароблені кошти оснастити кафедру новою лабораторією, сучасним обладнанням, комп'ютерами та відеоапаратурою.

М.Я. Молоцький проводить практичне заняття з селекції та насінництва польових культур

Створена матеріальна база дала можливість розвинути фундаментальні та практичні дослідження, посилити роботу з підготовки кадрів вищої кваліфікації, відкрити аспірантуру, а згодом і докторантуру.

Значну увагу він приділяв створенню методичної бази навчального процесу. Силами співробітників кафедри підготовлені і видані підручники і посібники: «Селекція та насінництво польових культур: Підручник» (1994), «Селекція та насінництво польових культур: Практикум» (1995), «Генетика» (1998), «Словник термінів з цитології, генетики, селекції та насінництва» (1999), «Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин: Підручник» (2006),

«Селекція та насінництво польових культур. Практикум» Перероблене та доповнене друге видання (2008) та інші. За цикл підручників на конкурсі Міністерства аграрної політики вони вибороли перше місце, а автори – нагороджені грамотами і преміями.

Кандидатську дисертацію М.Я. Молоцький захистив у 1964 році на тему «О сроках обновления семенного материала картофеля в северной Степи УССР и экономии посадочного материала». В 1987 році – докторську дисертацію на тему «Научные основы технологии предпосадочной подготовки клубней обеспечивающей повышение коэффициента размножения картофеля и элементы усовершенствованной технологии его возделывания». У 1988 році йому було присуджене звання професора, а в 1993 році – Заслуженого діяча науки і техніки України. Професор М.Я. Молоцький читав курс лекцій навчальних дисциплін «Селекція і насінництво польових культур», «Спеціальна селекція та насінництво польових культур», проводив лабораторно-практичні заняття, навчальну і виробничу практику студентів.

Під його науковим керівництвом підготовлено і захищено понад 100 дипломних робіт. За його консультуванням підготовлено 3 доктори наук (С.П. Васильківський, Л.А. Бурденюк, В.А. Власенко) і 8 кандидатів наук (С.О. Погорілий, Ю.В. Баранчук, Ю.В. Федорук, І.С. Кривенко, О.В. Крикунова та ін.).

С.П. Васильківський

З січня 2003 року до травня 2017 року завідував кафедрою генетики, селекції та насінництва сільськогосподарських культур доктор сільськогосподарських наук, професор **Васильківський Станіслав Петрович**.

Народився С.П. Васильківський 1941 року в с. Кирилівка Андрушівського району Житомирської області.

Працював різноробочим у колгоспі, обліковцем, бригадиром рільничої бригади. В 1960–1963 роках проходив строкову службу у військових частинах Прикарпатського військового округу.

В 1963–1968 рр. навчався на агрономічному факультеті Білоцерківського сільсько-господарського інституту. Після закінчення інституту був направлений на роботу старшим науковим співробітником відділу селекції цукрових буряків Уладово-Люлінецької дослідно-селекційної станції Всесо-

юзного інституту цукрових буряків. У 1970–1971 роках – аспірант очної, а 1972-1973 роках – заочної аспірантури й асистент кафедри селекції та насінництва Білоцерківського сільськогосподарського інституту.

У 1974 році під керівництвом доктора сільськогосподарських наук, професора О.І. Рижеєвої захистив кандидатську дисертацію на тему «Влияние репродукций, условий выращивания и разнокачественности семян ярового ячменя на их урожайные свойства» за спеціальністю 06.01.05 – селекція та насінництво.

У 1975 році був відряджений Білоцерківським сільськогосподарським інститутом на один рік на курси з іноземної мови при Міністерстві сільського господарства СРСР, які закінчив у 1976 році і продовжив працювати асистентом кафедри селекції та насінництва.

У 1978–1981 роках був відряджений за розпорядженням Міністерства сільського господарства СРСР до Республіки Гвінея, де працював в Канканському політехнічному університеті на аграрному та біологічному факультетах викладачем загальної генетики і селекції рослин. У співавторстві з гвінейськими колегами видав чотири методичні рекомендації (на французькій мові) з організації і методики проведення практичних занять з генетики, методичні вказівки щодо проведення наукових досліджень та підготовки дипломних робіт тощо.

Після повернення з відрядження у липні 1981 року продовжував працювати асистентом кафедри селекції та насінництва.

У 1982-1988 роках працював головою профспілкового комітету Білоцерківського сільськогосподарського інституту та за сумісництвом – асистентом кафедри ботаніки і фізіології рослин (1982-1986 роки) та кафедри рослинництва (1986-1988 роки). З 1988 до 1992 року працював доцентом кафедри рослинництва. З вересня 1992 року повернувся працювати на кафедру селекції та насінництва.

З 1981 р. включився в проведення наукових досліджень з індукованого мутагенезу.

С.П. Васильківський проводить практичні заняття з студентами Канканського політехнічного університету

За результатами роботи в галузі індукованого мутагенезу доцент С.П. Васильківський у 1987 році. Біологічним відділенням АН СРСР нагороджений «Пам'ятною медаллю М.І. Вавилова».

С.П. Васильківський у 1999 році захистив дисертацію доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.05 – селекція і насінництво на тему: «Особливості використання хімічного мутагенезу при створенні вихідного матеріалу для селекції пшениці» (консультант професор М.Я. Молоцький).

З 25.12.2000 по 25.12.2005 року та з 13.06.2006 по 30.06.2007 року С.П. Васильківський працював деканом агрономічного факультету і з січня 2003 року одночасно і завідуючим кафедри селекції та насінництва.

Під керівництвом Васильківського С.П. в 2005 році при кафедрі селекції та насінництва почала діяти лабораторія білкових маркерів, а в 2007 році – міжкафедральна лабораторія «Біотехнологія рослин» за напрямками досліджень: «Культура клітин і тканин», «Хромосомна та генна інженерія»

Згідно наказу № 170/О від 23.09.2015 на базі лабораторій білкових маркерів і «Біотехнології рослин» був створений Науково-дослідний інститут селекції і генетики рослини. Обов'язки директора були покладені на професора Васильківського С.П.

Основні напрями наукової діяльності: генетика, насінництво, селекція рослин. Васильківський С.П. керував виконанням чотирьох наукових тем:

– «Хімічний мутагенез в створенні вихідного матеріалу для селекції пшениці» (державний реєстраційний номер 0197U018184).

– «Вивчення та розробка методів поліпшення посівних якостей, урожайних властивостей насіння, відтворення та збереження генетичної чистоти сорту в насінництві сільськогосподарських культур» (державний реєстраційний номер 0106U007561).

– «Створення вихідного матеріалу для селекції сортів ріпаку на адаптивність в умовах центрального Лісостепу України» (державний реєстраційний номер 0109U003104).

– «Особливості використання генетичної колекції та створення вихідного матеріалу для селекції сортів ріпаку» (державний реєстраційний номер 0109U003119).

Згідно наказу № 414/О від 29.12.2007 року кафедрі селекції та насінництва було перейменовано на кафедру генетики, селекції і насінництва с.-г. культур.

Станіслав Петрович опублікував понад 180 праць наукового та навчально-методичного характеру, серед яких чотири підручники та п'ять навчальних посібників.

За результатами наукових досліджень одержав два патенти та два «Свідоцтва про реєстрацію зразків генофонду рослин в Україні».

Васильківський С.П. був співавтором Галузевих стандартів (ОКХ, ОПП) вищої освіти України для підготовки фахівців освітніх рівнів “Спеціаліст” і “Магістр” за спеціальністю “Селекція і генетика сільськогосподарських культур” за напрямом “Аграрна”, які були затверджені Міністерством освіти і науки України (наказ №150 від 11.03. 2005 р.), а також – співавтором «Методичних рекомендацій щодо впровадження в аграрних ВНЗ України III-IV рівнів акредитації окремих нормативних і навчально-методичних матеріалів з кредитно-модульної системи організації навчального процесу.– К.: Аграрна освіта, 2005.–56 с.

Під науковим керівництвом професора С.П. Васильківського захищено шість кандидатських дисертацій за спеціальністю 06.01.05 – селекція рослин (1998 р. – І.Я. Скорик, 2005 р. – М.В. Лозінський, 2006 р. – Т.М. Хоменко, 2009 р. – А.І. Юрченко, 2011 р. – Ю.О. Івко, 2012 р. – В.М. Гудзенко) та був консультантом трьох докторських дисертацій за цією ж спеціальністю (2013 р. – В.С. Кочмарський, 2015 р. – В.В. Кириленко, 2019 р. – В.М. Гудзенко).

Був членом трьох спеціалізованих рад. За видатні досягнення у науковій та навчально-методичній роботі Станіслав Петрович був нагороджений знаком «Петро Могила» (наказ №1500-К від 18.12.2007 р. Міністерства освіти і науки України).